ECLI:LV:AT:2018:0130.A420226117.7.L

Lieta Nr. A420226117
SKA-889/2018
Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Augstākā tiesa
LĒMUMS
Rīgā 2018.gada 30.janvārī

Augstākā tiesa šādā sastāvā:
tiesnesis Andris Guļāns,
tiesnese Veronika Krūmiņa,
tiesnese Rudīte Vīduša

rakstveida procesā izskatīja /pers. A/ blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2017.gada 13.decembra lēmumu, ar kuru lietā izbeigta tiesvedība.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Rīgas domes Mājokļu un vides departamenta 2017.gada 11.maija lēmumu Nr. DMV-17-9514-ap kā administratīvā akta galīgo noformējumu atteikts reģistrēt pieteicēju /pers. A/ palīdzības saņemšanai dzīvojamās telpas izīrēšanai pirmām kārtām kā repatrianti.

Lēmums pamatots ar to, ka pieteicēja par repatrianti ir atzīta 2014.gada 17.februārī, bet ar iesniegumu pašvaldībā vērsusies 2017.gada 23.februārī, tādējādi nokavējot likuma „Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" 14.panta trešajā daļā noteikto iesnieguma iesniegšanas termiņu, kas ir seši mēneši.

[2] Nepiekrītot minētajam, pieteicēja vērsās administratīvajā tiesā ar pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicēja tiktu reģistrēta palīdzības saņemšanai dzīvojamās telpas izīrēšanai pirmām kārtām kā repatriante.

[3] Izskatījusi lietu apelācijas kārtībā sakarā ar pieteicējas apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2017.gada 13.decembra lēmumu izbeidza tiesvedību administratīvajā lietā, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 282.panta 2.punktu. Tiesa secināja, ka pieteicējai kā repatriantei nav subjektīvo publisko tiesību prasīt palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā, līdz ar to pieteicējai nav arī subjektīvo publisko tiesību prasīt šāda labvēlīga administratīvā akta izdošanu tiesai. Lēmums pamatots ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[3.1] Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes Migrācijas nodaļas 2014.gada 17.februāra lēmumā Nr. 59 norādīts, ka, tā kā pieteicēja izceļojusi 1990.gada 23.augustā, tad konkrētajā gadījumā nav piemērojams Repatriācijas likuma 19.panta pirmās daļas regulējums, kas noteic, ka repatriantam, kurš izceļojis no Latvijas laikā līdz 1990.gada 4.maijam vai dzimis ārvalstīs, vai izceļojis no Latvijas pēc 1990.gada 4.maija un izceļošanas brīdī bijis nepilngadīgs, ir tiesības uz materiālo palīdzību. Tā kā /pers. A/ ir izceļojusi 1990.gada 23.augustā, tad šajā gadījumā nav piemērojams Repatriācijas likuma 19.panta pirmās daļas regulējums.

[3.2] Repatriācijas likuma 14.pants paredz, ka repatriantam, kurš izceļojis no Latvijas laikā līdz 1990.gada 4.maijam vai dzimis ārvalstīs, vai izceļojis no Latvijas pēc 1990.gada 4.maija un izceļošanas brīdī bijis nepilngadīgs, ir tiesības saņemt palīdzību sociālo jautājumu risināšanā atbilstoši šā likuma 8.panta noteikumiem. Savukārt šā likuma 8.pantā noteikts, ka pašvaldība sniedz repatriantam palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā saskaņā ar likumu „Par pašvaldību palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā".

Arī likuma „Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" 14.panta pirmās daļas 4.punkts paredz, ka pirmām kārtām ar dzīvojamo telpu nodrošināmi repatrianti, kuri izceļojuši no Latvijas laikā līdz 1990.gada 4.maijam un kuriem nav iespējams likumā noteiktajā kārtībā iemitināties pirms izceļošanas no Latvijas aizņemtajā dzīvojamā telpā, vai repatrianti, kuri dzimuši ārvalstīs vai izceļojuši no Latvijas pēc 1990.gada 4.maija un izceļošanas brīdī bijuši nepilngadīgi.

No minētā secināms, ka tiesības uz palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā pirmām kārtām ir tikai tiem repatriantiem, kuri izceļojuši no Latvijas laikā līdz 1990.gada 4.maijam vai dzimuši ārvalstīs, vai izceļojuši no Latvijas pēc 1990.gada 4.maija un izceļošanas brīdī bijuši nepilngadīgi.

No Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes Migrācijas nodaļas 2014.gada 17.februāra lēmuma Nr. 59 nav konstatējams, ka uz pieteicēju ir attiecināms kāds no šiem nosacījumiem. Attiecīgi pieteicējai nav subjektīvo publisko tiesību uz pašvaldības palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā.

[3.3] Arī Rīgas domes 2015.gada 9.jūnija saistošie noteikumi Nr. 153 „Par reģistrācijas un palīdzības sniegšanas kārtību dzīvokļa jautājumu risināšanā" nepaplašina repatriantu loku, kuriem ir tiesības saņemt palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā pirmām kārtām, un atbilstoši noteikumu 54.1. apakšpunktam 7.reģistrā pašvaldības dzīvojamās telpas izīrēšanai pirmām kārtām reģistrē likuma „Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" 14.panta pirmās daļas 4. un 4.[1]punktā minētās personas.

[3.4] Apgabaltiesa ņēmusi vērā pieteicējas argumentus par apstākļiem, kas viņu pamudinājuši izceļot no Latvijas pēc 1990.gada 4.maija, tomēr apgabaltiesa uzskatījusi, ka jautājums par izceļošanas brīdi bija vērtējams saistībā ar repatrianta statusa noteikšanu un ka to nav iespējams mainīt, lemjot par pašvaldības palīdzības saņemšanu, jo pašvaldība ar savu lēmumu nevar grozīt Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes lēmumu par repatriantes statusa piešķiršanu pieteicējai.

[4] Par Administratīvās apgabaltiesas lēmumu pieteicēja iesniedza blakus sūdzību. Pieteicējas ieskatā, tiesa pārāk formāli piegājusi lietas faktisko apstākļu noskaidrošanai un sašaurināti tulkojusi likuma „Par pašvaldību palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" normas. Ievērojot Repatriācijas likuma

mērķi, proti – ja reiz personas tiek aicinātas pārcelties uz pastāvīgu dzīvi Latvijā, tad valstij ir arī jāspēj nodrošināt šīs personas ar primāri nepieciešamo, tas ir, mājokli. Tiesa nav ņēmusi vērā, ka pieteicēja izceļošanas jautājumu sāka kārtot jau 1989.gada beigās, saņemot apstiprinājumu ielūgumiem uz Amerikas Savienotajām Valstīm 1990.gada 19.janvārī. Tikai pēc Latvijas Veselības Aizsardzības ministrijas iesaistīšanās pieteicējai bija iespēja iegādāties aviobiļetes un izceļot no Latvijas 1990.gada 23.augustā – iepriekš to nebija iespējams izdarīt no pieteicējas neatkarīgu iemeslu dēļ. Tiesa pārāk šauri sasaistījusi tiesības uz palīdzības saņemšanu ar 1990.gada 4.maiju, proti, arī pēc šī datuma valstī turpinājās represijas. Pieteicējas ieskatā, tiesai ir jāņem vērā tā laika notikumi.

Motīvu daļa

[5] Augstākā tiesa konstatē, ka pieteikuma priekšmets šajā lietā ir labvēlīga administratīvā akta izdošana, respektīvi, pieteicēja vēlas, lai pašvaldība viņu reģistrē palīdzības saņemšanai dzīvojamās telpas izīrēšanai pirmām kārtām kā repatrianti.

No likuma „Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" 14.panta pirmās daļas 4.punkta izriet, ka pirmām kārtām ar dzīvojamo telpu nodrošināmi repatrianti, kuri izceļojuši no Latvijas laikā līdz 1990.gada 4.maijam un kuriem nav iespējams likumā noteiktajā kārtībā iemitināties pirms izceļošanas no Latvijas aizņemtajā dzīvojamā telpā, vai repatrianti, kuri dzimuši ārvalstīs vai izceļojuši no Latvijas pēc 1990.gada 4.maija un izceļošanas brīdī bijuši nepilngadīgi.

Lietā nav strīda par to, ka pieteicējai piešķirts repatriantes statuss. Tādējādi pieteicēja uzskata, ka minētā tiesību norma dod viņai kā repatriantei tiesības prasīt no pašvaldības sociālo palīdzību dzīvojamās platības nodrošināšanā. Citiem vārdiem sakot, pieteicējas ieskatā, konkrētā publisko tiesību norma piešķir viņai subjektīvās publiskās tiesības prasīt no valsts pārvaldes noteiktu darbību veikšanu. Ievērojot minēto, pieteicēja arī vērsusies pašvaldībā ar attiecīgu lūgumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu.

Savukārt iestāde, izskatījusi pieteicējas lūgumu, nolēma atteikt reģistrēt pieteicēju palīdzības saņemšanai dzīvojamās telpas izīrēšanai pirmām kārtām 7.reģistrā, pamatojoties uz likuma „Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" 14.panta pirmās daļas 4.punktu un 14.panta trešo daļu. Proti, iestāde atteikumu pamatojusi ar to, ka pieteicēja ir nokavējusi likumā noteikto iesnieguma iesniegšanas termiņu.

Līdz ar to tiesai, saņemot šādu pieteikumu, ir jāvērtē, vai tas ir pieļaujams, tostarp, vai pieteicējai ir no tiesību normām izrietošas subjektīvās publiskās tiesības vērsties tiesā, lai prasītu palīdzību dzīvojamās telpas nodrošināšanā kā repatriantei. Ja pieteikums ir pieļaujams, tad tiesai, lietu izskatot pēc būtības, jāvērtē, vai pastāv priekšnoteikumi labvēlīga administratīvā akta izdošanai.

[6] Administratīvā apgabaltiesa lēmumā atzinusi, ka pieteicējai kā repatriantei nav subjektīvo publisko tiesību prasīt palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā. Līdz ar to apgabaltiesa secināja, ka pieteicējai nav subjektīvo publisko tiesību prasīt šāda labvēlīga administratīvā akta izdošanu tiesai, un tiesvedība ir izbeidzama. Tiesvedība lietā izbeigta, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 282.panta 2.punktu, proti, tāpēc, ka pieteikumu iesniegusi persona, kurai nav tiesību iesniegt pieteikumu.

Augstākā tiesa nevar piekrist šādam tiesas secinājumam. Izskatāmajā gadījumā apgabaltiesa tiesvedību izbeigusi, lai gan faktiski nolēmumā bija vērtējusi lietas apstākļus pēc būtības. Proti, apgabaltiesa ir pārbaudījusi tiesisko regulējumu un faktus par pieteicējas situāciju un secinājusi, ka attiecībā uz pieteicēju neizpildās normatīvajā aktā paredzētie palīdzības saņemšanas priekšnoteikumi. Apgabaltiesas nolēmuma būtība ir tajā, ka pieteicējai ne tikvien nepiemīt tiesības vērsties tiesā ar attiecīgu prasījumu, bet gan tajā, ka pieteicējai viņas prasītās tiesības nav pēc būtības piešķiramas. Tas nozīmē, ka tiesa ir izskatījusi lietu pēc būtības.

[7] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 246.panta pirmo daļu tiesas nolēmumu, ar kuru lietu izspriež pēc būtības, taisa tiesas sprieduma veidā. Tātad, ja prasījuma pamatotība tiek vērtēta, noskaidrojot un izvērtējot lietas apstākļus pēc būtības, tiesas nolēmums lietā atbilstoši Administratīvā procesa likuma 246.panta pirmajai daļai taisāms tiesas sprieduma veidā, attiecīgi apmierinot vai noraidot prasījumu. Arī izskatāmajā gadījumā tiesai administratīvā procesa kārtībā ir pamats taisīt tiesas spriedumu par personas tiesībām saņemt palīdzību dzīvojamās telpas nodrošināšanā kā repatriantei.

[8] Tā kā apgabaltiesa nepamatoti izbeigusi tiesvedību lietā, apgabaltiesas lēmums ir atceļams un lieta nosūtāma apgabaltiesai jaunai izskatīšanai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 129.[1]panta pirmās daļas 1.punktu, 323.panta pirmās daļas 2.punktu un 324.panta pirmo daļu, Augstākā tiesa

nolēma:

atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2017.gada 13.decembra lēmumu par tiesvedības izbeigšanu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajā apgabaltiesā;

atmaksāt /pers. A/ samaksāto drošības naudu – 15 *euro*

Lēmums nav pārsūdzams.

Tiesnesis A. Guļāns

Tiesnese V. Krūmiņa

Tiesnese R. Vīduša